

Lakótelepi kálváriák

A DÉLTERV válasza

A Délmagyarország cikksorozatát köztölt „Lakótelepi kálváriák” címmel, melyben többek között a Makkosháza városrész lakóinak fűtési panaszait tárta föl. Hogy a kép teljesebb legyen, szeretnénk a témához néhány gondolatot hozzáfűzni, mivel a mi kollektívánk a vitatott létesítmények tervezője.

A fűtőberendezés akkor teljesíti maradéktalanul feladatát, ha a lakásokban az előírás szerinti hőmérséklet — így a lakoszobákban 20 Celsius-fok — van. Hogy ez a 20 fok elegendő-e a jó közérzethez vagy sem, azt nem a tervező hivatott eldönteni. Ez előírás, és az előírás alkotói nem véletlenül határozták meg éppen ezt az értéket.

A vitának ehhez a részéhez csak annyi megjegyzést fűzünk, hogy a hőérzetben valóban nagy egyéni eltérések fordulhatnak elő. Ezeket azonban csak úgy lehetne figyelembe venni, ha lakásokonként szabályozható és mérhető lenne a fűtési energiafogyasztás. Ennek megoldása bonyolult műszaki és jogi problémákat vet föl. Maga a mérés műszakilag megoldott központi fűtés esetében is, a műszerek azonban csak tökéletes importból, jelenleg megengedhetetlenül sok devizát lennének beszerezhetőek. Bonyolult jogvitákat eredményezne az is, hogy a lakásokat elválasztó panelek nincsenek hőszigetelve, ezeken keresztül a hőmérséklet folyton kiegyenlítődne, gyakorlatilag az egyik lakó a másik lakását fűtené. E problémák miatt ez a megoldás jelenleg nincs napirenden.

A Szegedi Városgazdálkodási Vállalat korábbi felmérése szerint az általa fűtött lakások átlaghőmérséklete 23,6 Celsius-fok. Szeged városban 1 Celsius-fokos csökkenés energiaköltségekben tízmillió nagyságrendű megtakarítást jelentene.

Tipusgond, hogy az épületek felső szintjein melegebb, az alsókon hidegebb van az előírásnál a gravitációs légmozgás miatt. A korábbi fűtési rendszerek nehezen tudtak ehhez pazarlás nélkül alkalmazkodni, mert csak korlátozott mértékben lehetett őket szabályozni. Ezek nem csak szegedi, hanem országos problémák, s országos méretekben keresték a megoldást is, amelynek elvi része 1980 végére megszületett. Az Építésügyi és Városfejlesztési Minisztérium 1980. október 1-től kötelezően előírta az úgynevezett Tipizált Rendszerű (TR) egycsöves fűtés alkalmazását az 5—11 szintes, ipari tömeggyártásban készülő épületeknél. Az új lakóépületeknél ugyanakkor kötelezővé tették a jó minőségű nyílászárók beépítését, Makkosháza fűtési tervei már a TR-rendszer szerint készültek.

Az új rendszer legnagyobb előnye, hogy szabályozható, s szabályozott állapotban nem fordulhat elő az egyik lakásnak a másik rovására való túlfűtése. Az épületek földszintjén minden felszálló vezetékre mérő- és szabályozószerveletet építettek, amellyel be lehet állítani a terv szerinti fűtővíz tömegáramát. A tömegáram értékeit, valamint a mérő szabályozószervelet és a radiátorok szelepeinek állását számítógép határozza meg.

Budapesten és Pécsen próbálták ki először az új rendszert. Az első üzemi tapasztalatok birtokában kidolgozták bizonyos dolgokat korrigálni kell. Az eredetileg tervezett szivattyúk vízzelvezetésének megnövelése vált szükségessé a gyakorlatban. A tapasztalatokat 1982 májusában ismertették. Ez az időszak egybeesett

Makkosháza építésével. A termódózis nem tervezői mulasztásból származott. A gyakorlati tapasztalatokra épülő módosított utólag kellett a dokumentációkhoz illeszteni: vállalatunk ezért nem adta időben a beszállítási terveket. A DÉLTERV egyébként mindent elkövetett, hogy a kiegészítés ne zavarja a lakasádat, az úgynevezett „finom beszállítást”, amelynek már hőfokra állítják be a rendszert, csak a fűtési időben lehet megejtetni. A TR-rendszer újdonság volt a tervezőknek és a kivitelezőknek egyaránt. Hozzá kellett szokni, meg kellett tanulni, s ez nem megy zökkenők nélkül.

A cikksorozatban említett fűtési problémákat az okozta, hogy — a már előbb említett átmeneti időszakban — beszállítatlan épületekbe költöztek be a lakók. Az elégtelen fűtés miatt többen elállították a földszinti szabályozó szelepeket, ezáltal a helyzet tovább romlott. A TR-rendszer szabályozott állapotban biztosítani képes, hogy a hőmérsékleti szórás 2 Celsius-fokon belül legyen, ehhez azonban feltétlenül szükséges a pontos beszállítás, illetve annak fenntartása.

A fűtési elégtelenség másik lehetséges oka kazánházi hiba. Különösen a közelmúltban gyakori volt, hogy egy sor alkatrész, részegység nem érkezett meg, vagy használhatatlannak bizonyult. A tervező nem tervez olyan kazánt, amelyben beomlik a samott, vagy két év után ki kell dobni a tönkrent hőcserélőt. Fűtőművi hibák azonban az elmúlt tizenöt év viszonylag kevés panaszra adtak okot.

A DÉLTERV vezérigazgatója említette válaszában az úgynevezett frególi terveket. Valójában nem frególi tervekről volt szó, de nagyobb odafigyelést igényelt a munkahelyi vezetőktől a velük való munka. Közös meg egyezéssel készültek, azért,

hogy ne kelljen mázsaszám gyártani az egyedi dokumentációkat. Egy-egy típusépületnek olykor 40-nél is több változata lehet. A típuserv mellett mi külön kódon adtuk meg, hogy milyen tájolású az épület, milyen nyílászárókkal, milyen jogiakkal, végablakos vagy anélkül változatban, milyen összeépítési formában készüljön. Meggyőződésünk, hogy, aki ezt a kódot figyelmesen megnézte, különösebb megerőltetés nélkül eligazodott rajta. Mindenesetre a kivitelező kívánságára viszálltunk az egyedi dokumentációra.

Még egy ok, amiért gyakran kerül sor termódózisra. Az anyagellátás teljes mértékben tervezhetetlen. Egy közérthető példa: az ALBAPLAST-ablakok sokkal jobban zárnak, mint a korábban használt EPFA nyílászárók. De nem lehet mindig kapni. Pedig ez a fűtés szabályozásához igen lényeges tudnivaló. Aztán: nem lehet mindig megkapni a tervezett radiátorokat, ilyenkor is módosítani kell a tervet.

Véleményünk szerint a TR-rendszer elterjedésével csökkent a lakókattal jogosan bosszantó hibák száma. Bizonyos termódózisokat ezután sem tudunk elkerülni, ezeknek azonban nem szabad hosszán tartó fűtési elégtelenséget okozniuk. A lakók a maguk részéről egy módon járulhatnak hozzá a fűtési panaszok megszüntetéséhez: ha nem nyúlnak a szabályozó szelepekhez.

Tisztában vagyunk vele, hogy azoknak a lakóknak, akik az elmúlt tizenöt év alatt, utólag sem jelent vigaszt, hogy megtudják, milyen rendszerű lakásokban a fűtés, és hogy miért késett a beszállítás. Mostanra elegendő tapasztalat áll rendelkezésünkre ahhoz, hogy bizony mondhatjuk: Az elmúlt tizenöt év tapasztalatai nem ismétlődhetnek meg. A TR-rendszer pontosabb tervezést, jobb kivitelezést és gondosabb üzemeltetést kíván az eddigieknél. Cserébe viszont energiatakarékos, egyenletesebb hőelosztást biztosító fűtést kapunk. Ez mindannyiunk érdeke.

Molnár Ferenc
termelési
igazgatóhelyettes

HÁZASSÁG

Takács János és Tóth Mária, Nyilas László és Szeti Katalin, Dr. Varga Mihály és Bárány Éva, Izabella, Molnár Viktor László és dr. Jakab Agnes, Kollár Tibor Sándor és Balog Ildi Katalin, Girhiny János és Németh Agnes, Ilona, Bódi József és Sas György, Virág Imre és Szentka Erzsébet, Márton János és Lenárt Zsuzsanna, Pál Tibor László és Brunner Eva Gyöngyi, Csókási Zsolt István és Halász Andrea, Fülöp András és Bálint Erzsébet, Szoboszlai Péter János és Domonkos Anikó, Bartos Péter és Faragó Gyöngyi Katalin, Baló István és Karasz Erika, Kovács Tamás László és Mészáros Anikó, Marsi Zoltán és Kapovits Ildikó Erzsébet, Szabó István és Kormányos Erika, Szirányi Gábor és Kovács Andrea, Ökrös László és Czifra Ilona, Molnár István József és Magosi Gabriella Mária, Szendrői Vilmos és Barna-Terényi Katalin, Gudics János és dr. Jambor Erzsébet, Tóth-Molnár Ferenc és Bíró Emese Anna házasságok kötődtek.

SZÜLETÉS
Pattyk Jánosnak és Ocskó Borbálának Timea, Rácz Lászlónak és Király Irénnek Csaba, Mulati Árpádnak és Györi Gabriellának Róbert, Kalapos János Gusztávnak és Kiss Ilona Mártának Gerő, Novakov Józsefnek és Keresztési Magdolna Piroskának Beata Magdolna, Tóth Györgynek és Benedek Emília Katalinnak György, Bán Lászlónak és Bogár Gizellának Henriett, Kósa Lászlónak és Dömök Ilona Evának Judit, Eichner Józsefnek és Papp Ibolya Erzsébetnek Zsolt, Kisteleki Pálnak és Magony Ilonának Szilvia, Székó József Péternek és Tóth Katalinnak Tamás, Németh Istvánnak és Károlyi Erika Juditnak Kor-

Családi események

nél Sándor, Magyar Józsefnek és Kovács Erzsébetnek Csaba Zsolt, Arnold Tibornak és Gárgyán Mária Annának Anita, Daróczi Lászlónak és Jagodics Ilonának László, Orosz Mihálynak és Joó Ildikó Piroskának Mihály István, Bozso Ferenc Józsefnek és Dobó Juliannának Ferenc, Jójárt Sándornak és Besseli Mária Ilonának Tamás, Rozsnyai Istvánnak és Hédi Mária Rozáliának Erika, Kőszó Bélának és Patyi Evának Norbert, dr. Meleolain Hasan Ali Mohamednek és Percz Erzsébetnek Mohamed, Szabó Istvánnak és Lovasi Veronikának Réka, Ambur Lászlónak és Bihál Evának Aliz, Szabó Istvánnak és Billinger Katalin Ilonának Katalin, Flach Tibornak és Révész Katalinnak Tibor, Szógi Andrásnak és Törzsbé Rozáliának Mónika, Rostás Jánosnak és Tanács Erzsébet Terézának Roland János, Szoboszlai Bélának és Dobay Erzsébetnek Andrea, Kucucz Józsefnek és Sisák Margit Katalinnak József, Horváth Sándornak és Belovai Arankának Sándor, Nagyberfői-Boer Aron Bélának és Lengyel Olivának Akos Ernő, Szabó Imrénének és Szabó Zsuzsannának Imre, Csaba Ernő Károlynak és Csóti Katalin Editnek Ernő László, Halász Istvánnak és Matuszka Erzsébetnek Máté, Fodor Jánosnak és Deli Eva Irénnek Krisztina Mária,

Fűthető kocsiblak, naptető

Két járműveg-újdonság gyártását kezdte meg az idén a salgótarjáni szilvegyár. Szakemberei kidolgozták a fűthető kocsiblak gyártási eljárását, és elkészítették a mintadarabokat is. Ugyancsak elkészült a gépkocsiba utólag is felszerelhető nyitható-billenthető színes üvegnaptető prototípusa is. Ez utóbbi divatja mostanság terjed, amihez hozzájárul, hogy segítségével nyáron jobban szellőztethető, levegőztethető a gépkocsi utastere. Mindkét salgótarjáni üvegtermék egyben impertól is helyettesít. (MTI)

Szkíta tör, ismeretlen bankjegytervek

Különleges tárgyak a nemzeti múzeumban

A közelmúltban több különleges tárgyhoz jutott a Magyar Nemzeti Múzeum. Hazánkban egyedülálló az időszerűségű VI. századból származó szkíta vasfő. A 40 centiméter hosszúságú tör maradványát — a jellegzetes szkíta állatstilusú művészetnek megfelelően — sasfejjel díszítették. Hasonló török eddig csak a Szovjetunió déli sztyeppvidékén voltak ismeretesek. Az első hazai szkíta tör restaurátorok vették munkába.

Sarkadon, földmunkák közben került napvilágra egy 10 centiméteres bronzszobor, amelyet a felédező

a nemzeti múzeumnak ajándékozott. Az emberalakú szobor az időszerűségű VI. században készült, itthoni megtalálása arra enged következtetni, hogy már akkor is szoros kereskedelmi kapcsolat alakult ki Észak-Itáliával, mivel hasonló bronzszobrokra első sorban ott bukkantak.

A numizmatikai gyűjtemény legújabbkori pánzfőteneti anyagát gazdagítja néhány bankjegytervezet. A 15 dokumentum 1926-ban készült, s azok a pengőrendszer bankjegyeinek a szakemberek előtt eddig ismeretlen tervpéldányai.

(MTI)

A gyermekmozgalom segítői

Hetten a ruhagyárból

A felnövekvő generációért érzett felelősség tudatos társadalomépítő munkánk egyik legfontosabb eleme. E felelősségtől átitott cselekvés, munka, jól nyomon követhető, bár egyáltalán nem látványos. Néha nagyon is prózai. A gyermekmozgalom segítői teszik „dolgukat”: klubot építenek, takarítanak, hazaszeretetre nevelnek, táborokat állítanak és bontanak... Most, a nyári szünetben talán több idő van rájuk figyelni.

Nézem Kőrösíné naptárát. Szombathoz nagy betűkkel írta, disznósajt, így felkiáltójelel. Talán a gyerek szereti? Igért valakinek?

Erős, jókötésű asszony. Előnyös frizúrával, ápolott körmökkel. A ruhagyárban tanulta ki a férfi szabó szakmát. (Ha maradt volna kereskedő, ott is megállná a helyét.) Majd húsz éve dolgozik a gyárban. Ahogy mondja, végigjárta a számlátrét. Mostmár egyműszakos a szabászat, íranyít. Mozdit egyet az asztalán heverő papírokon, hátat fordít nekik, körbematat a gépeken.

— A kötőszavakat, magyarul a nadrágorcot szabják. Ott kettőbe hajtják az anyagot, amott vágják, itt kapja meg a ferdeséget.

Közvetlen előtűnk egy új masina, a rimoldi cégtől vették. Most állítják be.

Mesteri módon avat a mindentudó gép titkaiba, majd abbahagyja; nem ezért jött, igaz? Igaz, nem ezért, de tetszik, ahogy magyaráz. Lassan megfontoltan, kemény eseket ejt. Oda kell figyelni.

— Miért Piros rózsá a nevük?

— A brigád 1965-ben alakult. En 1968-ban vettem át. Rajtuk maradt. Nem a név a fontos.

— Sokan cserélődtek?

— Igen, de nem hígultunk. Most heten vagyunk. Király Istvánné, 1959 óta van a gyárban, a nyomda részlegén dolgozik. Aztán Szentpéteri Györgyné, Kádár N. Józsefné, Csik Lászlóné, öketten rögzítősök. Párkas István csomagoló, Miskolczi Gábfried, raktáros. O egész kisgyerekként, legalábbis én mondhatom ezt, szóval kicsiként került ide. Valamikor 15-en voltunk...

— Nincs utánpótlás?

Töpreng, hogy is válaszoljon. Közben Királyné, Erzsike is bekapcsolódik a beszélgetésbe:

— Mások a mai fiatalok, mint mi voltunk annak idején. Most mindenki rohan. Látom a kiszéseket. Csinálják, csinálgatják, de nem az igazi.

Kőrösíné, Aranka bólogat. Visszaemlékezik. Nem élték szükösen, de a ruhára valót maga kereste:

— Ma minden masképp van. Próbálkozunk a fiatalokkal. De nehéz! Okosak és szeretik a szabadságot. Hát látom ezeket a nyári munkavállaló diákokat! Megcsinálják, amit mond az ember, de valahogy nem erőzik rájuk a munkaszeretet. Hogy vigyáznai a máséra, a gyárára.

— Elmondják ezt a Zaika iskolában?

— Jól ismerjük már a tantestületet, 13 éve patronáltuk ezt az általánost. Mondjuk hát. Ott egyébként én jókat tapasztaltam. Teszlik például, hogy a konzervgyárban ledolgozott járandóságot „természetben” kéri. Aztán ha mennek táborozni, viszik az ennyivalót. Ennyivel is kevesebbe kerül a szülőknél. A hulladékgyűjtésük is eredményes. A tanárok érdeme biztosan.

— Miben kér az iskola segítséget?

Mag Edit